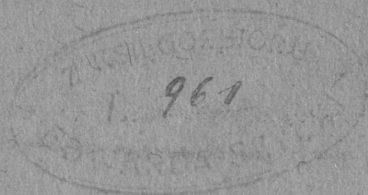

ZIEMIA

1

STYCZEŃ

**ILUSTROWANY MIESIĘCZNIK
KRAJOZNAWCZY**

W A R S Z A W A

1 9 3 5

WBP Kielce
PA/5519

Okladkę i układ graficzny projektował **Wacław Radwan**.

TREŚĆ NUMERU PIERWSZEGO

	Str.		Str.
ZYGMUNT VOGEL. »Nasze zabytki«. Rynek w Olkuszu.	1	JAN BUŁHAK. »Ruszczyckowskie dożynki«. . .	10
JERZY SMOLEŃSKI. »Krajobraz w krajoznawstwie«.	2	EDWARD RÜHLE. »Zmiany hydrograficzne w środkowej części dorzecza Niemna«. . .	15
EMIL HAECKER. »Kraków w poezjach Edmunda Wasilewskiego«.	4	Z piśmiennictwa	18
JAN DÜRR. »Dziennik rysunkowy Wyspiańskiego z wycieczki na Podkarpacie«.	7	Bibljoğrafja krajoznawstwa polskiego	19
		Kronika. Krajoznawstwo i turystyka	20

I L U S T R A C J E

Nasze zabytki. Rynek w Olkuszu. — Na Wawel, na Wawel, krakowiaku zwawy! — Patrz! Marjacka wieża stoi! — Wnętrze kościoła Klarysek w Starym Sączu. — Corpus Domini. Obraz z klasztoru Klarysek w Starym Sączu. — Ferdynand Ruszczyk w Bohdanowie. — Bohdanów. Aleja wjazdowa. — Bohdanów. Widok na dom z głębi ogrodu. — Bohdanów. Klony przy »domku ogrodowym«. — Bohdanów. Sad jabłonowy. — Schematyczna mapka hydrograficzna prawobrzeżnego dorzecza środkowego Niemna. — Mapki kolejnych zmian hydrograficznych między dorzeczem Uły a Kotry. — Zmiany hydrograficzne między dorzeczem Kotry i Rotniczanki pod Porzeczem. — Sztuczne połączenie Mereczanki z Waką pod Żegarynem.

TREŚĆ ZIEMI W ROKU 1935

Artykuły wstępne i okolicznościowe

Janowski Aleksander: Pamięci Zygmunta Glogera	232
* Konkurs na opis wycieczki krajoznawczej po Polsce	40, 144
* Od Redakcji	178
* Odezwa Zarządu Głównego Polskiego Tow. Krajoznawczego	86
* Ośrodku Prezydenta Rzeczypospolitej	85
* W 25 rocznicę śmierci Zygmunta Glogera	96
* Rozstrzygnięcie konkursu	260

Artykuły programowe

Brosig Alfred: Krajoznawstwo i grafika	42
Małkowski Stanisław: Ideologia krajoznawcza i nauki o ziemi	86
Smoleński Jerzy: Krajobraz w krajoznawstwie	2
Stieber Zdzisław: Prace prof. Kazimierza Nitscha i ich znaczenia dla krajoznawstwa	22

Krajoznawstwo młodzieży

Kawałkowski Aleksander: Krajoznawstwo i wychowanie	178
Niemcówna Stanisława: Akcja wycieczkowa młodzieży w Polsce	183
Seweryn Tadeusz: Ideologia i metoda pracy w kołach krajoznawczych młodzieży szkolnej	180
Wołowska Zofja: Wędrownictwo w harcerstwie	188

Przyroda Polski i jej ochrona

Grodzicki Ludwik: Polesie jako kraina geograficzna	106
Hołub - Pacewiczowa Zofja: Z geografii Prużańszczyzny	111
Kobendza Roman: Roślinność okolic Kazimierza Dolnego	160
Malczewski Rafał: O dyskretnym porodzie i małpim gaju	201
Rühle Edward: Szkic geologiczny polskiego Polesia	120
— Zmiany hydrograficzne w środkowej części dorzecza Niemna	15

Etnografia

Leszczycki Stanisław: Szalaństwo Beskidu Niskiego	218
Marczak Michał: Ze spostrzeżeń nad Poleszokami	132
Stelmachowska Bożena: Nasze rybołówstwo morskie	24
Vincenz Stanisław: Resztki archaicznej kultury u Huculów. Dawne sposoby obliczeń	211

Krajoznawstwo w literaturze

Haecker Emil: Kraków w poezjach Edmunda Wasilewskiego	4
Krzyżanowski Julian: Magja ziemi w dziele Stefana Żeromskiego	234
— Ze staropolskiej poezji wiślanej	45
Kwiatkowski Władysław: W krainie Stefana Żeromskiego	238

Łempicki Stanisław: Krasicki jako krajoznawca	206
Rygiel Stefan: Miasto dzieciństwa Aleksandra Świętochowskiego	154
Zgorzelski Czesław: Poeci-romantycy u grobu dawnych bogów	64

Materiały historyczne

Horoszkiewicz Roman: W polskich zaściankach szlacheckich	126
Kulwiec Kazimierz: Żywe kamienie	230
Münch Henryk: Sytuacyjny plan Kalisza z lat 1800—1802	68
Niemojewski Jerzy: Kilka dat do dziejów Kazimierza Dolnego	169
Niwiński Mieczysław: Benedyktyni w Sieciechowie i Opatowie	92
Szczotka Stanisław: Testament niektórego Wydźgi, kiedy miał umrzeć. Materiały do poszukiwania skarbów	198
Tochtermann Jan Jerzy: Rozwój terytorjalny Radomia	89
Walicki Michał: Muzea Puławskie	226

Historja sztuki

Dürr Jan: Dziennik rysunkowy Wyspiańskiego z wycieczki na Podkarpacie: — Stary Sącz	7
— Biecz i okolica	191
Husarski Wacław: Zniszczone zabytki Kazimierza Dolnego	146

Różne

Bader-Hugo Kazimierz: Wielki podróżnik polski, Jan hr. Potocki	34
Bulhak Jan: Ruszczyckowskie dożynki	10, 30, 47
Jastrzębiec - Kamieński Henryk: Królewskie miasteczko Motol	129
Massalski Edmund: Nowa kolej Tunel — Miechów — Kraków	62
Radomska-Swidzińska Lucyna: Tama na Sole w Porąbce	71

Opisy krajów obcych

Kozłowska Aniela: Laponja, jej przyroda i jej mieszkańcy	50
--	----

Z żałobnej kroniki

Łoboz Antoni: Ś. p. Prof. dr. Jan Sas-Zubrzycki	220
---	-----

Cytaty z dzieł:

Balińskiego Michała i Lipińskiego Tymoteusza	21
Czartoryskiej Izabelli z Flemingów	225
Krasickiego Ignacego	205
Müntza I. H.	105
Niemcewicza Juliana Ursyna	1
Opisów Zabytków Starożytności w guberni radomskiej, przez Delegację... w latach 1844 i 1846 zebranych	41, 61
Radzikowskiego Walerego Eljasza	177
Woronicza Jana Pawła	145

Przegląd muzealny

Oświetlenie elektryczne w muzeach (Jan Schmidt)	246
---	-----

Przyszłość poleskiego muzeum okręgowego (Wiktor Ber)	136	Marchi G. Izabella z Flemingów Czartoryska	227
Ukraińskie muzea regionalne (M. O.)	78	Müntz I. H.: Błota pińskie pomiędzy Dol- skiem a wioską Mokre	105
Z działalności muzeum świętokrzyskiego P. T. K. w Kielcach (Kowalczewski Sylwester)	98	— Zamek w Kazimierzu	145
Z piśmiennictwa		Niewiadomski Eligjusz: Stefan Żeromski. Fragment z portretu	234
»Biblioteczka pieśni regionalnych« pod red. K. Hławiczki (J. B. B.)	248	Orda Napoleon: Zamek w Dubiecku	205
»Breslau und Umgebung, mit Zobten (Si- ling) — Gebirge und Autoausflügen« (Borowy Waclaw)	100	Setkowicz A.: Kościół Marjacki	6
Gąsiorowski Henryk: »Przewodnik po Be- skidach Wschodnich« (M. O.)	80	Wawel	5
Hedeman Otton: »Dawne puszcze i wody« (Herbst Stanisław)	37	Wróblewski J.: Kolegata Opatowska	95
— »Dzisna i Druja Magdeburskie mia- sta« (Herbst Stanisław)	18	Wypiański Stanisław: Biecz. Nagrobek Sułowskiego	181
»Informator wycieczkowy dla szkół i mło- dzieży szkolnej« (M. O.)	101	Biecz. Zakrystja w kościele parafjalnym	182
Kossmann E. O. dr.: »Śladami dawnej Ło- dzi« (Rygiel Stefan)	172	Bobowa. Domy drewniane	196, 200
Kotarski Stefan dr.: »Opatów w latach 1861—1864« (Ber Wiktor)	221	Corpus Domini. Obraz z klasztoru Kła- rysek w Starym Sączu	9
Łęga Wł. X.: »Ziemia Malborska« (Kul- wiec Kazimierz)	38	Jeżów. Widok dworu szlacheckiego z pierwszej połowy XVI w.	186
Marczak Michał dr.: »Przewodnik po Po- lesiu« (Smolka Franciszek)	249	Jeżów. Dwór szlachecki z XVI w.	189
Mortkowicz Hanna: »Na drogach Polski« (Krzyżanowski J.)	79	Sękowa. Stary kościół parafjalny dre- wniany	193
Nitsch Kazimierz: »Wybór polskich tek- stów gwarowych« (Szober Stanisław)	37	Wnętrze kościoła Klarysek w Starym Sączu. Część pod oratorium zakonnic	8
Odpowiedź na recenzję Stefana Rygla (Kossmann Oskar)	222	Vogel Zygmunt: Rynek w Olkusz	1
Patkowski Aleksander: »Ruch regionali- styczny w Polsce« (Rygiel Stefan)	173	Stary szpital w Małogoszczy	21
Piśmiennictwo o Polesiu (Prószyński M.)	137	Widok części miasta Kazimierza	148
Polski Słownik Biograficzny (Frankenstein Jerzy)	57	Widok klasztoru OO. Reformatów i ko- ścioła św. Anny w Kazimierzu	149
Ptaśnik Jan: »Miasta i mieszczaństwo w dawnej Polsce« (Charewiczowa Łucja)	99	Widok miasta Kazimierza od strony kla- sztoru OO. Reformatów r. 1794	151
Raabe E. inż.: »Kolejki linowe« (J. L.)	202	Widok na miasto Kazimierz od strony Puław	147
Sokołowski Marjan dr.: »Szata roślinna Tatr Polskich« (Hryniewiecki Bolesław)	250	Widok rynku w Kazimierzu r. 1794	150
Stättner Ferdynand: »Echa dawnej Łopa- tyńszczyzny« (Charewiczowa Łucja)	171	Widok świątyni Sybilli w Puławach	225
Szcześniak Wład.: »Monografia gminy Korabjewice powiatu Skierniewickiego« (Rygiel Stefan)	173	Widok zamku w Kazimierzu (akwafor- ta J. Freya)	152
Bibliografia krajoznawstwa polskiego 19, 38, 58, 81, 102, 139, 173, 203, 222, 251		(—) Zbójnicy tatrzańscy (obrazek mało- wany na szkłe)	177
Kronika. Krajoznawstwo i turystyka 20, 39, 59, 82, 103, 140, 174, 204, 223, 254		(—) Zygmunt Gloger (płaskorzeźba)	233
ILUSTRACJE		Mapy, schematy, plany, przekroje	
Reprodukcje sztychów i obrazów		Granica zabudowań współczesnego Rado- mia (J. J. Tochtermann)	89
Andriolli M. E.: Kościół w Sieciechowie	93	Mapka Beskidu Małego z przełomem Soły i przyszłym zbiornikiem wodnym	72
Chrząński Teodor: Kościół i zabudowania klasztorne po XX Bożogrobcach w Mie- chowcie od zachodu	61	Mapka dorzecza Soły z rozmieszczeniem stacyj opadowych i wodo - wskazowych	71
— Ratusz w Szydłowcu	41	Mapka orjentacyjna kolei Tunel — Mie- chów — Kraków	62
Frenzel I. G. A.: Myszka wieża w Kruszwicy	66	Mapki kolejnych zmian hydrograficz- nych między dorzeczem Uły a Kotry 1 : 450.000	17
Hoffmann Ch.: Kazimierz nad Wisłą. Śpichrz »pod Bożą Męką« lub »pod Figurą«	153	Model zapory na Sole wraz z zakładem wodno-elektrycznym	73
(Kronbach): Dolina Kościeliska w r. 1820	43	Plan Prużany	113
— Zakopane w r. 1820 (w głębi Kuźnice)	42	Prużańszczyzna	112
		Regiony geograficzne Polesia (rys. Lud- wik Grodzicki)	107
		Rozwój terytorjalny Radomia (J. J. Toch- termann)	91
		Schematyczna mapka hydrograficzna prawo - brzeżnego dorzecza środkowego Niemna 1 : 1.500.000	16
		Sytuacyjny plan miasta Kalisza z lat 1800—1802	69

Sztuczne połączenie Mereczanki z Waką pod zegarynem 1 : 150.000	18
Typy oświetleń w muzeach (rys. Jan Schmidt)	247
Zmiany hydrograficzne między dorzeczem Kotry i Rotniczanki pod Porzeczem 1 : 100.000	18

FOTOGRAFJE

Okolicznościowe

W chwili składania wieńca przez Zjazd Delegatów P. T. K. na grobie ś. p. Żygmunta Glogera	97
---	----

Formy geologiczne

Dolina lodowca, tak zwana »Brama La-pończyków« nad jeziorem Torneträsk	51
Dolina Prypeci na wschód od wsi Wielka Hluda	122
Jeziro w lesie na drodze ze Stolina do Horodna	125
Wał moreny czołowej pod Worobinem na północ od Dąbrowicy	121
Wieś Teodorówka. Wychodnie płyty krystalicznej	120

Góry

Najwyższe pasma górskie, wyrzeźbione miejscowemi lodowcami w okolicy Narwik	53
---	----

Rośliny

Charakterystyczny wąwóz w pasmie wzgórz Kazimierzowskich	163
Dąb szypułkowy (Quercus pedunculata) w pobliżu wąwozu Małachowskiego w Kazimierzu	167
Dąb szypułkowy (Quercus pedunculata) w Wylągach	164
Południowe stoki wzgórz Kazimierzowskich ze stepową roślinnością	161
Stara grusza na dziedzińcu publicznej szkoły powszechnej im. Kazimierza Wielkiego w Kazimierzu Dolnym	166
Stary dąb szypułkowy (Quercus pedunculata) obok dworu w Wylągach	165
Wąwóz przez Kwaskową Górę w Kazimierzu Dolnym	162

Zwierzęta

Reny	54
Stada renów	55

Poszczególne miejscowości

Bohdanów:

Aleja jodłowa	47
Aleja wjazdowa	12
Fragment pracowni F. Ruszczyca	30
Klony przy »domku ogrodowym«	14
Okno w jadalni	31
Sad jabłoniowy	14
Stary dom z r. 1690	48
Sylwetka dworu	32
Ścieżka od dworu do plebanji	33
Widok na dom z głębi ogrodu	13
Wzgórze za dworem	49
Cedzyna. Most. im. St. Żeromskiego	238
Ciekoty. Dwór	241

Kazimierz Dolny:

Dom przy ul. Nadrzecznej w Kazimierzu Dolnym	156, 157
Ogólny widok na Kazimierz	160
Dawna szkoła elementarna w Kazimierzu Dolnym	158
Dwór w Wylągach	159
Wieś Kureliczyn. Widok na rzekę Pinę	123
Lachwa - rzeka	124

Mąchocice:

Lubrzanka pod Radostową	240
Na zboczu Radostowej	239

Motol:

Ulica Kałnucha w Motolu	130
Jeziro Motolskie	131

Pińsk:

Kościół p. w. św. Stanisława i Kolegium OO. Jezuitów	108
Widok na Pinę i przystań od strony Kościoła Jezuickiego	109

Prużańszczyzna:

Bagno pod Prużaną. Przypuszczalne starorzecze Muchy	114
Mucha, dopływ Muchawca, podczas roztopów wiosennych	115
Dawny ratusz w Szereszowie	116
Nagrobek »Baba« na pamiątkę bitwy Sierakowskiego 1794 r. w Neplach	117
Typowy dworek w Prużanie	117
Typowy most w Prużańszczyźnie po inwazji bolszewickiej	117
Uliczka z żórawiem w pośrodku	116
Stary typ budownictwa w prużańskim Wyroby garncarskie na targu	118

Porąbka:

Fragment lewobrzeżnego odcinka przegrrody	76
Kopanie dołów pod fundamenty dla środkowej części przegrrody	76
Podwyższony stan wody na Sole w czasie deszczów jesiennych	77
Widok na prawy brzeg Soły z wykonczonym przyczółkiem zapory	75
Widok ogólny robót przy zaporze	74
Wylot kanału odpływowego pod lewym stokiem doliny	77

Św. Katarzyna. Kaplica i mogiła powstańca	245
---	-----

Św. Krzyż. Wejście do kościoła	244
--	-----

Puszcza jodłowa:

Gołoborze	245
Jodły	244

Okazy sztuki ludowej i typów ludowych

Andrzej Gała z Ciekot	242
Część zbiorów ornitologiczno - zoologicznych Muzeum Poleskiego im. J. Piłsudskiego P. T. K. w Pińsku	138
Genealogja rodu Wereniczów - Stachowskich herbu Ogończyk	127
Huculskie rewasze	214, 216
Huculskie większe zestawienie rachunków w butynie	213
Karby sabaudzkie	215

Karby t. zw. »Walachów«, pasterzy morawskich	212
Krasna Poleszuczka we wsi Ołtus	134
Mokroć. »Naruba« lub »domowina« na cmentarzu (zastępująca nagrobek).	133
Niewód śledziowy. Chałupy (B. Stelmachowska)	27
Ogólny widok sali wystawowej	59
Prymitywna stajnia na bydło w okolicach Wysowy (pow. Gorlice)	219
Przed namiotem lapońskim	56
Przed wyjazdem na połów. Orłowo (B. Stelmachowska)	28
Remel. Jarzma drewniane	133
Stary szałas z przybudówką dla pasterza na Magórze Wątkowskiej we wsi Bartne (pow. Gorlice)	218
Swiril	213
Szopa (buda) z kamienia na Magórze Wątkowskiej, nad wsią Wapiennem	219
Szopa (buda) z pokryciem słomą, nad wsią Lipna (pow. Gorlice)	218
Typ chłopca »diadko« w Prużańszczyźnie	119
Włok. Hel (B. Stelmachowska)	29
Wnętrze chaty biedaka (pow. stoliński)	135
Zbiory etnograficzne Muzeum Poleskiego im. J. Piłsudskiego P. T. K. w Pińsku	137
Żaki na węgorku. Chałupy (B. Stelmachowska)	26

Portrety

Prof. Dr. Kazimierz Nitsch	22
Ś. p. Józef Piłsudski (5.XII-1867—12.V-1935)	85
Jan hr. Potocki	34
Ferdynand Ruszczyk w Bohdanowie	11
Ś. p. Prof. dr. Jan Sas-Zubrzycki	221
Aleksander Świętochowski	154
Feliks Świętochowski	155
Stefan Żeromski	237

Schroniska

Nowe Schronisko P. T. Tatrzńskiego na Jaworzynie Krynickiej	176
Ostrów na Lednicy. Schronisko P. T. K.	84
Schronisko pod Popem Iwanem na Czarnohorze	82

Różne

(Potocki): Karta tytułowa dzieła J. hr. Potockiego	36
Medal pamiątkowy Huty Aleksandra w Białogonie r. 1817	98
Pierwsza stronica pierwszego numeru »Ziemi« z 1.I.1910	230

Skorowidz autorów

Bader-Hugo Kazimierz	34
Ber Wiktor	136, 221
Borowy Wacław	101
Brosig Alfred	42
Buňhak Jan	10, 30, 47
Charewiczowa Łucja	99, 171

Dürr Jan	7, 191
Frankenstein Jerzy	57
Gołębek Józef	20
Grodzicki Ludwik	106
Haecker Emil	4
Herbst Stanisław	18, 37
Hołub-Pacewiczowa Zofja	111
Horoszkiewicz Roman	126
Hryniewiecki Bolesław	250
Husarski Wacław	146
Janowski Aleksander	232
Jastrzębiec-Kamieński Henryk	129
Kawałkowski Aleksander	178
Kobendza Roman	160
Kowalczewski Sylwester	98
Kossmann Oskar	222
Kozłowska Aniela	50
Krzyżanowski Julian	45, 79, 234
Kulwiec Kazimierz	38, 230
Kwiatkowski Władysław	238
Leszczycki Stanisław	218
Lempicki Stanisław	206
Łoboz Antoni	220
Malczewski Rafał	201
Małkowski Stanisław	86
Marczak Michał	132
Massalski Edmund	62
Münch Henryk	68
Müntz I. H.	105
Niemcówna Stanisława	183
Niemojewski Jerzy	169
Niwiński Mieczysław	92
Orłowicz Mieczysław	140
Prószyński Marek	137
Radomska-Świdzińska Lucyna	71
Rühle Edward	15, 120
Rygiel Stefan	154, 172, 173
Schmidt Jan	246
Seweryn Tadeusz	180
Smoleński Jerzy	2
Smolka Franciszek	249
Stelmachowska Bożena	24
Stieber Zdzisław	22
Szczotka Stanisław	198
Szober Stanisław	37
Tochtermann Jan Jerzy	89
Vincenz Stanisław	211
Walicki Michał	226
Wołowska Zofja	188
Zgorzelski Czesław	64

Skorowidz fotografów

Bieniecki R. 155 — Brekke Ernest Julius 53 — Buňhak J. 11—14, 30—33, 47—49 — Johansson Sigfrid 51 — Kobendza R. 160, 161, 166, 167 — Kwiatkowski W. 97, 238-242, 244-245 — Leszczycki S. 218, 219 — Łokietek W. 156, 157, 158 — Majewski St. 74—77 — Mucha St. 176 — Pacewiczowa Z. H. 114—119 — Podębski H. 84 — Reinfuss R. 218 — Rożanów M. 116, 117 — Sawicki L. 120—123 — Stelmachowska B. 26—29 — Wójcicki A. 159, 162—165 — Wysłouch Z. 117 — Vincenz St. 212—216.
